

**LEGAT NINE GLASER U KONTEKSTU ZBIRKE ZA
FRANCUSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST KNJIŽNICE
FILOZOFSKOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU**

NINA GLASER'S LEGACY WITHIN THE CONTEXT OF THE FRENCH
LANGUAGE AND LITERATURE COLLECTION, FACULTY OF
HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES LIBRARY, ZAGREB

Vanja Kulaš

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Knjižnica
vkulas@ffzg.hr

UDK / UDC 027.7:025.2

027.1 Glaser, N.

Stručni rad / Professional paper

Primljeno / Received: 9. 4. 2013.

Sažetak

U radu se kroz formalnu i sadržajnu analizu predstavlja legat Nine Glaser, profesorice francuske književnosti na Sveučilištu u Ženevi, darovan 1998. godine Odsjeku za romanistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Riječ je o iznimno bogatoj i vrijednoj donaciji koja je snažno utjecala na politiku Odsjeka: u proteklim je godinama potaknula pokretanje novih kolegija, ali i interes za različita stručna i znanstvena područja. Tekst donosi komprimiran historijat Odsjeka za romanistiku te pripadajuće Knjižnice, koja 2009. godine, preseljenjem u novu zgradu, djelomično mijenja ustroj podjelom na četiri samostalne romanističke zbirke. U žarištu je interesa ovoga rada frankofoni fond Knjižnice Odsjeka za romanistiku, danas Zbirka za francuski jezik i književnost Knjižnice Filozofskog fakulteta, u koju je uključena knjižna ostavština Nine Glaser. U radu se obrazlaže važnost donacije Glaser za izgradnju

Frankofone zbirke Knjižnice Fakulteta. Rad u širem smislu razmatra ulogu darovane građe u formiranju knjižničnih fondova. Zaključuje se da su darovi, pod uvjetom promišljene strategije o njihovu prihvaćanju, koristan čimbenik u razvoju knjižničnih zbirki, štoviše neophodan u doba oskudnih financijskih sredstava za nabavu knjižne građe.

Ključne riječi: Knjižnica Filozofskog fakulteta u Zagrebu, Zbirka za francuski jezik i književnost, darovi za zbirke, donacija, legat, Nina Glaser, izgradnja zbirke, razvoj fonda, digitalizacija

Summary

The paper presents the analysis of cataloging and classification of the books from the legacy of Nina Glaser, the late professor of French literature at the University of Geneva, which was presented in 1998 to the Department of Romance Languages, Faculty of Humanities and Social Sciences, Zagreb. The donation is exceptionally rich and valuable and has had a significant influence on the Department's policy: in the past decade it has served as an inspiration for introducing several new courses, but has also encouraged interest for scholarly research in various fields of study. The paper presents a brief overview of the history of the Department of Romance Languages and its library, which, after moving into the new building in 2009, was partially restructured and divided into four independent collections.

This study is focused primarily on the Francophone collections of the Library of the Department of Romance Languages, today the French Language and Literature Collection, into which the books from Nina Glaser's legacy were incorporated. The paper explains the importance of Glaser's donation for building the Francophone collection of the Faculty Library. It also gives a more general analysis of the significance of donated books in building library collections. The conclusion is that if a library has a well defined strategy for accepting donations, they are particularly useful in library collection development, and more than that, indispensable for acquiring new books in times when funds are rather modest.

Keywords: Faculty of Humanities and Social Sciences library in Zagreb, French language and Literature Collection, gifts for the collections, book donation, legacy, Nina Glaser, collection building, collection development, digitization

1. Uvod

Knjižnični fond četiriju romanističkih zbirki Knjižnice Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (nekoć Knjižnice Odsjeka za romanistiku) danas je raznolik i složen te stoga oduvijek predstavlja velik stručni izazov. Privlačnost, ali i problematičnost fonda proizlazi iz činjenice da ga sačinjava literatura na četiri romanska jezika, i to na francuskom, španjolskom, portugalskom i rumunjskom, s obzirom da je Knjižnica svojim fondom pratila razvoj Odsjeka za romanistiku i formiranje njegovih jezičnih katedri. Tako je od samih početaka unutar fonda Knjižnice bilo moguće razlikovati četiri jezične zbirke koje su funkcionirale kao zasebne organske cjeline. Preseljenjem u novu zgradu Knjižnice 2009. godine, one se i formalno razdvajaju te od toga trenutka djeluju kao samostalne zbirke.

Donacija Nine Glaser svojim vrijednim edicijama na izniman način obogaćuje i zaokružuje frankofoni fond Knjižnice. Na nama je stoga da povodom 15. obljetnice smrti darodavateljice s poštovanjem i zahvalnošću podsjetimo na tu dragocjenu ostavštinu.

Mnogo se toga o načinu života, interesima i afinitetima Niner Glaser može iščitati iz knjiga koje je birala za svoju knjižnicu, ali i rekonstruirati na temelju razglednica, poruka, nadahnutih bilješki, ulaznica za koncerte, kazališne predstave... koje pronalazimo među stranicama njezinih knjiga. Sve to svjedoči o jednom uzbudljivom životu, profinjenom stilu i velikoj erudiciji.¹

U ovome ćemo radu prikazati romanističke zbirke Knjižnice Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu kroz njihov povijesni razvoj i bogatstvo fundusa u svoj njegovoj raznorodnosti te sa svim njegovim specifičnostima, a s naglaskom na frankofoni fond kao najstariji i najveći te zbirku Nine Glaser u kontekstu tog dijela fonda Knjižnice.

2. Romanističke zbirke Knjižnice Filozofskog fakulteta u Zagrebu

2.1. *Knjižnica Odsjeka za romanistiku*

Današnji Odsjek za romanistiku razvija se iz nekadašnjega romanskog seminara. Praktična nastava francuskoga jezika na Filozofskom fakultetu započinje 1882. godine. Osnivanju Seminara prethodilo je osnivanje Katedre

¹ Zahvaljujem prof. dr. sc. Jeri Tarli, u doba kad je zbirka darovana Knjižnici, pročelniku Odsjeka za romanistiku, kolegici prof. Sanji Šošarić, u to vrijeme knjižničarki Odsjeka, koja je obradila i uključila zbirku u fond Romanističke knjižnice te dr. sc. Ireni Lukšić na kazivanjima i pomoći.

tj., tadašnjim rječnikom, Stolice za romansku filologiju, godinu dana ranije, u srpnju 1919. Drugi jezik koji se kao četverogodišnji studij izučava u sklopu Odsjeka za romanistiku jest španjolski. Nastava se održava od 1926. godine, da bi tek u drugoj polovici šezdesetih godina bila osnovana katedra za španjolski jezik i književnost, čime započinje sustavni studij hispanistike.

Godine 1978. unutar Odsjeka osniva se i Katedra za portugalski jezik, književnost i civilizaciju, a 1998. godine lektorat za rumunjski jezik, koji 2004. godine prerasta u katedru.²

Nekadašnja Knjižnica Odsjeka za romanistiku, do preseljenja 2009. godine posebna je stručna organizacijska jedinica u sastavu Filozofskog fakulteta: mješovita knjižnica odnosno ujedno posudbena i referentna, poluotvorenog tipa tj. ima ograničenu skupinu korisnika, a prikuplja, obrađuje, pohranjuje i daje na korištenje dokumente i obavijesti znanstvenog i obrazovnog značenja, u prvom redu studentima, predavačima i znanstvenom osoblju Fakulteta te je sastavni dio znanstveno-nastavnog plana i programa koji podržava i prati. Romanistička knjižnica pripada skupini fakultetskih knjižnica i svrha joj je zadovoljiti potrebe nastave i studija svih stupnjeva i smjerova na Odsjeku za romanistiku. Ona pripada i skupini znanstvenih tj. studijskih knjižnica sa svrhom omogućivanja znanstveno-istraživačkog rada i stjecanja znanstvenog zvanja. Kao visokoškolska knjižnica specijalnog tipa, ona organizira niz službi i usluga. Knjižnica Odsjeka romanistike nudi usluge posudbe i međuknjižnične posudbe, korištenja bibliografskih baza podataka, kataloga i digitaliziranog kataloga te poučavanje korisnika.

Na zahtjeve korisnika i sa željom da potakne moguće korisnike da se koriste Knjižnicom, organizira i posebne vrste usluga poput izložbi, informiranja korisnika o događanjima koja su srodna radu na njenom matičnom Odsjeku i sl.

Godine 2009., 24 se odsječne knjižnice preseljenjem u novu specijaliziranu zgradu objedinjuju u jedinstvenu knjižnicu, a u sklopu reorganizacije poslovanja zaposleni su i novi djelatnici, slijedom čega Knjižnica Filozofskog fakulteta dobiva nove službe, primjerice, Službu za međuknjižničnu posudbu.

Povijest Knjižnice Odsjeka za romanistiku usko je vezana uz povijest Filozofskog fakulteta i Odsjeka za romanistiku, pa tako Knjižnica djeluje u sastavu Odsjeka od osnutka Stolice odnosno Katedre za romansku filologiju 1919. godine.

² V. Knjižnica Odsjeka za romanistiku. // Filozofski fakultet u Zagrebu / urednik Stjepan Damjanović. Zagreb : Filozofski fakultet Sveučilišta, 1998. Str. 302.

Najveći dio knjižničnog fonda s područja romanske filologije nabavlja se iz godišnjih dotacija Filozofskog fakulteta. Prvi fond Knjižnice predstavljaju darovi (P. Skok, B. Šuler, J. Adamović, Francuska vlada). Knjižnica preuzima i dio francuskih knjiga nekadašnjeg C. F. E. (*Cercle Français de l'Université de Zagreb*). Osnivanjem Talijanskog seminara iz Knjižnice je izdvojen talijanistički fond.

Što se rumunjskih izdanja tiče, Knjižnica dobiva knjige bivšega rumunjskog lektorata pri Filozofskom fakultetu te od 1960. godine redovito na dar knjige i časopise od dviju najvećih rumunjskih knjižnica: Biblioteca Centrală de Stat i Biblioteca Centrală Universitară, obje iz Bukurešta.

Godine 1957., Filozofski fakultet, uz novčanu pomoć Rektorata Sveučilišta u Zagrebu, otkupljuje knjižnicu pokojnog profesora Petra Skoka. Knjižnica, predana na upotrebu Odsjeku za romanistiku, broji u tom trenutku oko 6.000 svezaka, predstavljajući izvanrednu dopunu knjižnici Odsjeka, naročito u pogledu knjiga s područja romanske i opće lingvistike te balkanistike (posebno onoga njenog dijela koji se odnosi na romanske elemente, kao što su vulgarni latinski, dalmatski jezik, romanizmi u hrvatskom narječju i raznim balkanskim jezicima).

Između 1978. i 1990. godine, fond Knjižnice proširen je s oko 400 svezaka kanadskih i belgijskih izdanja (poklon kvebečke vlade i belgijskog Ministarstva prosvjete) te s oko 1.500 svezaka portugalskih knjiga i časopisa. Od velikih darodavaca Knjižnice u to doba valja spomenuti Veleposlanstvo Republike Francuske i Francuski institut (darovali su oko 1.800 svezaka knjiga), Veleposlanstvo Kraljevine Španjolske (oko 300 svezaka), Španjolsko ministarstvo za sveučilišta i znanstveno istraživanje (oko 700 knjiga i časopisa) te Središnju sveučilišnu knjižnicu iz Bukurešta (oko 600 svezaka).

Od osnivanja Knjižnice do godine 1952., poslove u njoj obavljaju nastavnici, asistenti i demonstratori. Te godine Knjižnica konačno dobiva stalno mjesto bibliotekara, a od početka devedesetih godina u Knjižnici rade dvije knjižničarke, kojima u poslu izdavanja knjiga pomažu demonstratori.³ Danas o četirima romanističkim zbirkama skrbe dvije stručne osobe tj. dva bibliotekara predmetna stručnjaka, uz pomoć studenata demonstratora.

³ Ibid.

2.2. Aktualni ustroj romanističkog fonda

Romanističke zbirke Knjižnice zagrebačkog Filozofskog fakulteta predstavljaju najpotpuniji i najvredniji romanistički fond na području Republike Hrvatske, koji se uz to može pohvaliti i velikim brojem starih i rijetkih izdanja. Knjižnični se fond formira i sustavno povećava kupnjom, zamjenom i darom na temelju utvrđene nabavne politike. Nabavlja se prvenstveno literatura iz onih područja znanosti koja se predaju i istražuju na Odsjeku za romanistiku.

Romanistički fond je treći po veličini na Filozofskom fakultetu, iza fonda slavističkih zbirki te zbirke germanistike.

Fond Knjižnice Odsjeka za romanistiku je 2009. godine procijenjen na 50.000 svezaka, od čega 43.500 monografija i 6.500 svezaka časopisa. Sadrži i veliku količinu posebnih otisaka (separata). Periodiku Knjižnica prima pretplatom, darivanjem i razmjenom. Knjižnica nabavlja mnogo domaćih i stranih časopisa, neke od početka njihova izlaženja, koji su u novoj fakultetskoj Knjižnici postali dijelom jedinstvene zbirke periodike.

Romanistički je fond klasificiran po Univerzalnoj decimalnoj klasifikaciji (UDK). Od 1991. godine, fond je u postupku računalne obrade u UNESCO-vom programu CDS/ISIS kojeg su autorice prof. dr. sc. Aleksandra Horvat i Marija László, a zapisi su pri preseljenju Knjižnice konvertirani u novu kataložnu bazu podataka implementacijom KOHA slobodnog integriranog knjižničkog sustava za poslovanje.

Romanistički knjižni fond čine francuska tj. frankofona, hispanika i hispanoamerička, portugalska te rumunjska zbirka.

Težište fonda je prije svega na književnosti (starija, novija i suvremena), znanosti i teoriji književnosti te književnoj kritici, romanskom i općem jezikoslovlju, metodici učenja romanskih jezika, udžbenicima i priručnicima koji su dio nastavnog plana i programa na Odsjeku romanistike, referentnoj građi i stručnim časopisima te prijevodima djela francuske, španjolske i hispanoameričke, portugalske i rumunjske književnosti na hrvatski jezik, kao i prijevodima naslova hrvatskih autora na romanske jezike.

Portugalski fond funkcionira kao samostalan dio knjižničkog fonda jer se počeo formirati tek 1978. godine kad je unutar Odsjeka za romanistiku osnovana Katedra za portugalski jezik, književnost i civilizaciju. Slijedom toga, taj se dio knjižničkog fonda od samih njegovih početaka upisuje u zasebnu inventarnu knjigu.

Zanimljivost tog dijela fonda su afrička i brazilska književnost na portugalskom jeziku. Neobičnost rumunjskog knjižnog fonda stari su i iznimno vrijedni atlas i literatura na moldavskom (dijalekt rumunjskog jezika koji koristi ćirilično pismo).

Specifičnost španjolskoga knjižnog fonda literatura je na i o katalonskom i galješkom (dijalekti španjolskoga jezika).

2.3. Frankofoni fond

Najstariji i najveći dio romanističkog fonda upravo je frankofoni fond, koji se počeo formirati istodobno s Katedrom za francuski jezik.

Bogatstvo i osebujnost frankofonoga knjižnog fonda očiti su iz kratkog prikaza bibliotečnog sadržaja koji slijedi. Lingvistički fond obuhvaća literaturu iz opće lingvistike te povijesti jezikoslovlja, različitih lingvističkih škola, sintakse, semantike, semiologije, morfologije, sociolingvistike, psiholingvistike i dr., ali i fonetike, fonologije i ortografije. Dodajmo tome i brojne rijetke naslove s područja povijesti francuskoga jezika i romanske filologije kao i najrecentnije gramatike, udžbenike i vježbenice. Zbirka sadrži i bogatu referentnu građu (opće i stručne jednojezične i višejezične rječnike, glosare, atlase i enciklopedije), povijesne preglede frankofonih književnosti, utjecajna djela iz teorije i znanosti o književnosti, književne kritike kao i veliku količinu studija o pojedinim autorima. Svakako najčešće posuđivana građa jest frankofona beletristika s naglaskom na francusku, noviju te suvremenu, ali i starija te srednjovjekovna književnost koja se obrađuje na specijaliziranim kolegijima. Važan dio fonda čine i brojne antologije, naslovi s područja povijesti i civilizacije Francuske, filozofija, psihologija, sociologija te umjetnost. Spomenimo i sve sadržajnu zbirku filmoloških publikacija.

Uvidom u stare inventarne knjige Knjižnice, razvidno je da u samom početku pretežu talijanski i njemački naslovi, a manji je broj francuskih. Riječ je o prijevodima djela francuske književnosti na njemački i talijanski jezik te o literaturi s područja romanske lingvistike. Osobitost frankofonog fonda upravo je velik broj njemačkih stručnih i znanstvenih djela s područja vulgarnog latiniteta, povijesti francuskog jezika. Jasno je da je za bavljenje romanskim jezikoslovljem znanje njemačkoga jezika bilo neophodno. Prva upisana knjiga u najstarijoj inventarnoj knjizi jest upravo jedan njemački jezikoslovni naslov i to Mussafia, Adolf: *Über die Quelle des altfranzösischen Dolophatos* iz 1865. godine.

Nezaobilazan je dio frankofone zbirke kanadistički fond koji je upisan u katalog Knjižnice kao donacija Kvebečke vlade. 2005. godine dislociran je i privremeno smješten u prostor tada novoosnovanoga Kanadskog Instituta, no 2010. godine vraća se u Knjižnicu gdje se nastavlja razvijati donacijama Kanadskog veleposlanstva. Preteže kanadska književnost na francuskom jeziku, starija i suvremena, ali nije zanemariv ni niz književnih studija o kanadskim autorima, naslova s područja povijesti i teorije kanadske frankofone književnosti te povijesti Québeça.

Belgijska primarna i sekundarna literatura na francuskome jeziku, dar Belgijskog Ministarstva prosvjete, dugo se vremena nije koristila stoga što se to područje frankofone književne produkcije nije obrađivalo na Katedri za francusku književnost, no dolaskom belgijskih ugovornih lektora na Fakultet, pokrenuti su i kolegiji iz te osebujne, no nažalost mariginalizirane književnosti.

Ne smijemo zaboraviti ni zasad malenu zbirku afričke frankofone književnosti, koja zastupa autore s područja nekadašnjih francuskih kolonija, poput marokanskog autora Tahar Ben Jellouna, alžirskog prozaika Rachida Mismounija, Kongoanca Alaina Mabanckoua te Tunizanke Hélé Béji.

Specifičnost frankofonog fonda naslovi su o malim romanskim jezicima i dijalektima kao što su provansalski ili okcitanški (dijalekt francuskog jezika), retoromanski, dalmatski, venetski, te sardski i korzikanski.

Nadalje, kao vrijednost se posebno ističu brojni radovi zaista svestranog profesora Petra Skoka (1881.-1956.), utemeljitelja Odsjeka za romanistiku i Romanističke knjižnice, pa Knjižnica posjeduje i njegove radove o pomorskom nazivlju (naše pomorsko i ribarsko nazivlje) te radove s područja toponomastike (slavenstvo i pomorstvo na našim otocima). Ovdje valja spomenuti i radove srodne tematike profesora Vojmira Vinje (1921.-2007.), jednoga od najutjecajnijih hrvatskih romanista u razdoblju poslije Petra Skoka.

3. Legat Nine Glaser

3.1. Darovi i pitanja prostora

Knjižnica Odsjeka za romanistiku od svojih se početaka razvija u teškim i neprikladnim prostornim uvjetima te uz skromna financijska sredstva. Desetljećima je alarmantan trajni nedostatak prostora za obradu i pohranu fonda te radnih mjesta za korištenje građe. Prostor od 108 m² i 841 m polica, kojima je odsječna knjižnica do preseljenja raspolagala, nije zadovoljavao potrebe rastućih fondova, a bez čitaoničkog prostora ni potrebe korisnika. Tek 2009.

godine, prelaskom u novoizgrađenu zgradu, romanistički fond, a danas zbirke Knjižnice Filozofskog fakulteta, kao i sve nekadašnje specijalizirane seminar-ske knjižnice, dobivaju odgovarajući smještaj.

Broj korisnika romanističkih zbirki u stalnom je porastu, kako studenata i nastavnika matičnog Odsjeka, tako i studenata i osoblja ostalih odsjeka Fakulteta. No, brojčani odnos novih naslova i korisnika stagnira te je čak u blagom padu, iz čega je očito da fond ne može u potpunosti ispuniti svoju namjenu i zadovoljiti potrebe korisnika, osobito studenata novijih katedri na Odsjeku, kakva je Katedra za rumunjski jezik i književnost.

Starost fonda i ograničen broj prinova ključni su faktori zbog kojih se djelatnost u Knjižnici obavlja otežano. Stoga je upravo darovana građa od iznimne važnosti za popunjavanje knjižničkog fonda.

Darovi koje knjižnica prima od korisnika i drugih osoba, ali i Veleposlanstava i kulturnih ustanova, rado su prihvaćen oblik nabave knjižnične građe pa donacije knjiga čine važan dio fonda. Dar se, međutim, ne mora uvijek uklopiti u fond knjižnice. Knjižnica stoga mora utvrditi odgovaraju li darovi njezinoj nabavnoj politici i uklapaju li se u strukturu knjižničkog fonda.

Knjižnica, u našem slučaju visokoškolska odnosno fakultetska, mora težiti tome da zbirke formira građom koja će je obogatiti i biti od koristi korisnicima. Međutim, većina knjižnih donacija ne doprinosi tome cilju. Dapače, nerijetko se događa upravo suprotno, s obzirom da se knjižnicama obično nudi građa koja nije, ili je samo djelomice, u skladu s njihovom politikom nabave. Postavlja se stoga pitanje koliko su darovi uistinu korisni. Oni, naime, knjižnicama često predstavljaju veći problem, nego što donose stvarnu dobit. Ponekad knjižnica dobije rijetke i vrijedne knjige kojih više nema u tisku i čija bi kupnja stajala bogatstvo, a s druge se strane događa da uvođenje darovane građe za knjižnicu biva skuplje od kupnje tih istih knjiga. Osim toga, iako je literatura o knjižnim darovima knjižnicama rijetka, istraživanja pokazuju da se darovana građa koristi manje od kupljene, što je i razumljivo budući da knjižnica pri nabavi kupnjom zadovoljava potrebe svojih korisnika.

Bitan čimbenik pri određivanju vrijednosti neke jedinice knjižne građe u kontekstu određenoga knjižničkog fonda jest učestalost njezina korištenja. Uporabljivost je prema tome sastavni dio njezine vrijednosti. Iz toga proizlazi pomalo radikalna teza da je za knjižnicu beskorisno posjedovati neku rijetku, skupu i vrijednu knjigu koja se ne koristi.

Predviđena frekvencija korištenja mogućega novog elementa neke zbirke trebala bi dakle imati glavnu ulogu pri odlučivanju treba li se darovana jedinica građe dodati postojećem fondu ili ne. Važno je stoga da se knjižnica po

pitanju darova za zbirke odlikuje visokom selektivnošću te da prima male, ali za nju bitne i korisne donacije.

Uobičajena procedura za darovanu knjižnu građu započinje njenim vrednovanjem, pri čemu su od krunske važnosti čimbenici kao što su starost, stanje i tematika građe. Sva se inicijalno odabrana građa pretražuje u knjižničnom katalogu. Ako knjižnica već posjeduje određeni naslov, darovani će se primjerak tog naslova pridodati fondu ako je stopa korištenja postojećeg visoka. Ukoliko se, međutim, procijeni da određeni primjerak darovane građe nije kompatibilan s knjižničnim fondom, darodavca se obavještava da dio ponuđene građe zbog objektivnih razloga neće biti uključen u fond. Ta će se građa zatim proslijediti nekoj drugoj knjižnici, ako ona za nju pokaže interes, a ostatak ponuditi korisnicima na trajnu posudbu. Knjižnica se potom obvezno pismeno zahvaljuje darodavcu.⁴

Romanistički fond se, kako je vidljivo iz historijata, od svojih početaka izgrađivao i obogaćivao manjim i većim darovima ustanova i pojedinaca koje su ublažavale problem nedovoljnih financija.

U posljednjih petnaest godina od recentnijih donacija, treba posebno naglasiti vrlo bogate privatne knjižnice djelatnih i nekadašnjih članova Odsjeka – akademika Augusta Kovačeca, prof. dr. sc. Predraga Matvejevića, prof. Mivoja Telečana te dio ostavštine člana Odsjeka za talijanistiku, jezikoslovca i akademika Žarka Muljačića. Svakako valja spomenuti i gotovo neprocjenjivu donacu Francuskog instituta, koji je uslijed korjenitih promjena u poslovanju i organizaciji svoje knjižnice velik dio svoga raznolikog fonda prepustio upravo frankofonoj zbirci Knjižnice Fakulteta. Nikako ne smijemo zaboraviti brojne manje, ali objektivno i subjektivno vrijedne knjižne darove domaćih frankofila i frankofona.

Kao jednu od najvećih i najvrednijih, ali svakako i sadržajno najintranjnih donacija, ističemo legat Nine Glaser. Riječ je o kapitalnoj posmrtnoj donaciji od približno 2.000 svezaka.

“Legat je oporučno ostavljena vlastita knjižnica koju pojedinac zavješćuje određenoj knjižničnoj ustanovi. Pojedini autori legat shvaćaju kao posebnu vrstu nabave, no kako se radi o pribavljanju građe bez naknade, on se ipak smatra vrstom dara te je svakako potrebno napismeno se zahvaliti darovatelju na daru. Kad pojedinci cijelu vlastitu knjižnicu ustupaju knjižničnoj ustanovi,

⁴ Comparing gifts to purchased materials : a usage study. // Library Collections, Acquisitions, & Technical Services 24 (2000), 351-359.

ta građa se najprije procjenjuje te se odlučuje što će knjižnica uvrstiti u svoj fond. Građa se potom obrađuje, a u slučaju iznimno vrijedne privatne knjižnice, ona se često vodi kao posebna zbirka”.⁵

3.2. Nina Glaser

Nina Glaser (Zagreb, 1956. – Ženeva, 1998.), kći Vladimira Glasera i Ljiljane Babić, praunuka književnika Ksavera Šandora Gjalskog, bila je profesorica književnosti na Sveučilištu u Ženevi te autorica zapaženih eseja i članaka. Posebno se posvetila izučavanju djela Marcela Prousta te je smatrana jednim od najznačajnijih stručnjaka s francuskoga govornog područja za njegovo stvaralaštvo. Umrla je 1. veljače 1998., napunivši tek četrdeset i dvije godine.

Devedesetih je godina pisala pertinentne članke i izvještaje iz ratom zahvaćene Hrvatske. Iako je cijeli život provela u Ženevi, Ninina veza s rodnim gradom bila je vrlo jaka. Angažirana kao dopisnica lista *Journal de Genève*, promicala je već tada demokratske hrvatske vrijednosti i znatno doprinijela informiranju inozemne, napose francuske javnosti o Hrvatskoj.

Bila je studentica švicarskog teoretičara književnosti i psihoanalitičara Jeana Starobinskog. Svoju doktorsku disertaciju pod naslovom *Du livre oublié de mon enfance* o Marcelu Proustu i George Sand nije, nažalost, uspjela dovršiti. Povodom njene smrti 1998. godine, njoj u čast u književnom časopisu *Europski glasnik* objavljen je temat o Proustu u kojem je prvi put objavljen i prijevod njezina rada *Proust du côté de chez Sand : première nuit d'insomnie et de désespoir* koji je u Francuskoj objavljen kao separat, a činio je uvodni dio njezine doktorske disertacije.

Tragajući za podacima o Nini Glaser, u ruke mi je došla zbirka tekstova *Croatie 1992-1995*. Riječ je o člancima koji nisu smjeli biti objavljeni ili su cenzurirani izlazili u *Journal de Genève* i *Gazette de Lausanne*. Zbirku je sastavila Sandrine Fabbri, prijateljica Nine Glaser, kao sjećanje na njihov angažman u zajedničkoj domovini.

Dosta pojedinosti iz privatnog života Nine Glaser saznajemo upravo iz tekstova Sandrine Fabbri pa tako i podatak da je Ninina majka bila unuka književnika Ksavera Šandora Gjalskog (pravim imenom Ljubomir Babić).

Majka Nine Glaser, gospođa Ljiljana Babić-Gjalski, nakon kćerine je smrti frankofoni dio njezine knjižne ostavštine darovala Knjižnici Odsjeka za romanistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu sa željom da ona

⁵ Tadić, K. Rad u knjižnici. Opatija : Naklada “Benja”, 1994. Str. 31-32.

u Knjižnici bude pohranjena kao zasebna cjelina pod njezinim imenom. Legat Nine Glaser činio je u početku zaštićeni fond tj. izdvojeni fond koji se ne posuđuje izvan Knjižnice i nije u slobodnom pristupu te nameće poseban postupak u korištenju i pohranjivanju građe. Godine 2003. pristupilo se obradbi darovane građe te je ona danas katalogizirana, klasificirana i uključena u frankofoni fond Knjižnice. Prvotna je zamisao bila da ovaj dar čini specijalnu zbirku, no zbog nedostatka prostora, on je tijekom obradbe ugrađen u fond Knjižnice. Knjige iz zbirke nose pečat *Ex libris Nina Glaser*, a signaturi je dodana posebna oznaka *NG*.

Ova je nesvakidašnja knjižnična zbirka od velike važnosti nastavnicima i studentima Odsjeka, a dojmljiv je njezin utjecaj na djelovanje Odsjeka. Potaknula je osmišljavanje inovativnije programske ponude tj. pokretanje novih kolegija. Nakon dolaska ove donacije u Knjižnicu, prof. dr. sc. Ingrid Šafranek osmislila je kolegij o Marcelu Proustu, a prof. dr. sc. Nenad Ivić filozofijske kolegije o Jacquesu Derridi i Michelu Foucaultu. Mnogi su nastavnici i znanstvenici, članovi Odsjeka, u građi iz privatne knjižnice Glaser pronašli nadahnuće i poticaj za stručni i znanstveni rad. Primjerice, Bernard-Marie Koltès kulturni je francuski dramatičar s čijim su se opusom zagrebački studenti susreli tek zahvaljujući Nini Glaser. Njegovi su komadi u međuvremenu postavljeni i u hrvatskom kazalištu, a dr. sc. Marija Paprašarovski je prevela njegovu dramu *Noć upravo prije šuma* te njegovu poetiku kasnije i znanstveno istražila, obranivši 2009. godine doktorsku disertaciju na temu *Žudnja, nasilje i sveto u dramama Jeana Geneta i Bernard-Marie Koltèsa*.

3.3. Formalna i sadržajna analiza zbirke

Donacija Nine Glaser procjenjuje se na oko 2.000 svezaka. Od toga je 1.600 monografskih publikacija, a ostalo čine časopisi. Preteže literatura na francuskome jeziku. Riječ je o iznimno ušćuvanim i uglavnom novi(ji)m knjigama te velikom broju rijetkih i skupocjenih bibliofilskih izdanja, višestruko zanimljivim i korisnim u vidu nastavne literature ili pri pisanju seminarskih, diplomskih i doktorskih radnji, ne samo studentima filoloških studijskih grupa, nego i studentima i nastavnicima Odsjeka lingvistike, filozofije i komparatistike kao i vanjskim korisnicima, polaznicima umjetničkih akademija, ali i prevoditeljima, teoretičarima i povjesničarima književnosti.

Donaciju Glaser najvećim dijelom čini literatura s područja francuske književnosti, teorije književnosti, književne kritike te lingvistike, ali i značajna djela filozofijske tematike, potom ona s područja psihologije, posebice

psihoanalize, sociologije, antropologije, svjetske povijesti s naglaskom na povijest Francuske, traduktologije i teatrologije. U zbirci, osim toga, nalazimo i stručne rječnike, priručnike o kreativnom pisanju te umjetničke monografije i stručno-znanstvenu literaturu s područja umjetnosti.

Treba naglasiti da je vrijednost legata Nine Glaser za Frankofonu zbirku prije svega u činjenici da je Zbirka ovom donacijom dobila najrecentniju francusku književnu kritiku 20. stoljeća, kojom je oskudijevala, te u sklopu toga vrlo značajne studije o Marcelu Proustu, ali i George Sand, koji su bili primarni predmet znanstvenog interesa profesorice Glaser.

Sadržajnom analizom možemo ustanoviti po kojem je ključu vlasnica birala knjige za svoju biblioteku tj. rekonstruirati njezine stručne, znanstvene te osobne interese i preferencije.

Važno mjesto u zbirci zauzimaju djela njezina mentora Jeana Starobinskog, znamenitoga švicarskog psihoanalitičara, teoretičara i profesora književnosti na Sveučilištu u Ženevi koji se, između ostaloga, zanimao za francusku književnost 18. stoljeća s naglaskom na Voltairea, Diderota i Montaignea, čija djela također nalazimo u ovoj zbirci. Izučavao je i opus J. J. Rousseaua, slijedom čega je Nina Glaser u svojoj privatnoj knjižnici posjedovala njegov cjelovit književni i filozofski opus. Što se tiče francuske beletristike, zbirka sadrži doista birane naslove, s time da pretežu oni suvremeni, među kojima se ističu provokativna spisateljica i redateljica Catherine Breillat, Patrick Modiano (autor u posljednje vrijeme preveden i u nas, a do donacije Glaser ga ne nalazimo u fondu Knjižnice), filozofkinja Annie Le Brun, a treba svakako navesti i Pascala Quignarda, koji je u međuvremenu, 2000. godine, primio nagradu Francuske akademije za roman *Terrasse à Rome* te prestižnu francusku književnu nagradu Goncourt za najbolji roman 2002. godine (*Les Ombres errantes*). Zanimljivo je da je Quignard tek unazad nekoliko godina postao šire cijenjen te je slijedom toga uvršten i na popise obvezne lektire književnih kolegija na našem Odsjeku, a Nina Glaser kao da je na samim njegovim počecima anticipirala ovolik uspjeh.

Od važnosti su i eseji francuske psihoanalitičarke, filozofkinje i feminističke teoretičarke Julije Kristeve. Kao neobičnost bih spomenula njezin roman *Les Samourais*, stoga što je mnogima nepoznato da je Kristeva, uza znanstvene i stručne tekstove te eseje, autorica i jednoga fikcionalnog naslova. Nadalje, značajan je velik broj tekstova Jacquesa Lacana, vrlo utjecajnog novofrojdoevca, uz Freuda danas najvažnijega teoretičara psihoanalize. Zanimljiv je u kontekstu toga kratak intimistički roman Lacanove kćeri Sybille Lacan *Un père : puzzle* u kojemu ona progovara o ocu i njihovu odnosu.

Značajan dio zbirke čine tekstovi francuskog esejista i kritičara Rolanda Barthesa, vodećeg predstavnika semiologije u teoriji književnosti i kulture te jednog od najistaknutijih predstavnika nove francuske kritike strukturalističkog usmjerenja. Među darovanom građom ističe se i velik broj naslova književnih časopisa, među kojima svakako treba spomenuti naslov *Tel Quel* oko kojeg se formirala skupina teoretičara kao što su Julia Kristeva, Phillipe Sollers, Jacques Derrida i Roland Barthes, a koji je imao iznimno velik utjecaj na pojavu poststrukturalizma. Djela francuskog filozofa, povjesničara, sociologa, kritičara i političkog aktivista Michela Foucaulta zauzimaju isto tako važno mjesto u ovoj zbirci. Nalazimo i znatnu količinu tekstova filozofa, književnog teoretičara i utemeljitelja teorije dekonstrukcije Jacquesa Derride, kao i djela francuskog antropologa i etnologa Claudea Levi-Straussa koji je razvio strukturalizam kao metodu razumijevanja kulture i društva.

Darovana osobna knjižnica Nine Glaser svojom nabavnom promišljenošću i sadržajnom vrsnoćom sanira neuralgične točke dotadašnjega frankofonog fonda Knjižnice Fakulteta. Ispunivši postojeće praznine, daje frankofonoj zbirci novu dimenziju i dodatnu dozu ozbiljnosti, osvježivši je velikim brojem vrsnih znanstvenih i stručnih naslova koje Knjižnica, vodeći se isključivo nastavnim programom, a uz stalna financijska ograničenja, do tog trenutka nije imala prigode pribaviti.

4. Zaključak

Nadamo se da smo ovakvim pristupom uspjeli odgovoriti na zahtjeve postavljene na početku ovoga rada i predstaviti legat Nine Glaser kao aktivni element izgradnje frankofonog fonda Knjižnice Odsjeka za romanistiku, a danas Zbirke za francuski jezik i književnost Knjižnice Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Zaključno možemo reći sljedeće: u okolnostima ograničeno raspoloživih financijskih sredstava u kojima se većina knjižnica nalazi, darovi su dobrodošao način nabave građe, ali je svakako nužna visoka selektivnost pri njihovu prihvaćanju. Važno je dobro procijeniti uporabljivost određene darovane građe za pojedinu knjižničnu ustanovu, ali i predvidjeti njezinu moguću iskoristivost u budućnosti. Kao primjer potonjeg, naveli smo slučaj belgijskih i

kanadskih knjiga darovanih Romanističkoj knjižnici, koje su tek godinama po dolasku u Knjižnicu postale svrhovite formiranjem novih kolegija na Odsjeku za romanistiku.

Legat Nine Glaser je, kako smo uvodno napomenuli, od neprocjenjivog značenja za Knjižnicu Fakulteta, konkretno Frankofonu zbirku, a time i za nastavnike i studente Odsjeka romanistike. Stoga ni u kojem slučaju nije upitna opravdanost njegova uključivanja u fond Knjižnice, nego je pitanje nije li ta dragocjena donacija ipak trebala činiti zasebnu cjelinu kakva je i bila prvotna zamisao. Kako to u trenutku obradbe građe iz objektivnih razloga nedostatka prostora nije bilo moguće, kao rješenje se sada nameće ideja digitalizacije zbirke ili barem jednoga njezina dijela. U tom slučaju, ne bi bilo presudno gdje se zbirka fizički nalazi te bi tako ona bila dostupnija korisnicima.

LITERATURA

Comparing gifts to purchased materials : a usage study. // *Library Collections, Acquisitions, & Technical Services* 24 (2000), 351-359.

Darovi za zbirke : smjernice za knjižnice. Upute za izradbu smjernica za izgradnju knjižnične zbirke primjenom modela *Conspectus*. Međunarodna posudba i dostava dokumenata : načela i smjernice za postupanje. Model nacionalnog pravilnika za međuknjižničnu posudbu / s engleskoga prevele Jelica Leščić, Zagorka Majstorović, Vesna Golubović. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010.

Fabbri, S. Croatie : 1992-1995.

Filozofski fakultet u Zagrebu / ur. Stjepan Damjanović. Zagreb : Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 1998.

Gifts-in-kind in the academic library : The University of Saskatchewan experience. // *Library Collections, acquisitions, & Technical Services* 30 (2006), 55-68.

Hayes, R. M. *Strategic Management for Academic Libraries*. Westport, Conn ; London : Greenwood Press, 1993.

Knjižnica Filozofskog fakulteta : 2009. / ur. Miljenko Jurković. Zagreb : Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2009.

Mihel, I. J. Knjižnica : izvještaj o radu odsječkih knjižnica i knjižnice Filozofskog fakulteta za razdoblje 2004. - 2009. // Rad uprave Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu u razdoblju od 1. 10. 2004. do 30. 9. 2009. / ur. Miljenko Jurković. Zagreb : Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2009. Str. 93-99.

Standardi za visokoškolske knjižnice u Republici Hrvatskoj. // Vjesnik bibliotekara-Hrvatske 33, 1/4(1990), 201-210.

Tadić, K. Rad u knjižnici. Opatija : Naklada "Benja", 1994.